

Výroční zpráva
za rok 2003

Holická 31/19, 772 00 Olomouc,
tel./fax: 58 522 84 38, 605 524 385

e-mail: sagittaria@volny.cz, www.sagittaria.ecn.cz

IČO: 41031547

Bankovní spojení: KB pobočka Olomouc, č.ú. 43235-811/0100

Slovo předsedy

Počátek druhého desetiletí existence Sagittarie potvrzuje upevnění našich dlouhodobých priorit a pokračování ve směru, který jsme si vyznačili již dříve. Rok 2003 však pro nás byl mimořádný především objemem financí, které se nám podařilo na naši činnost zajistit. Nepřehlédnutelně vyčnívá řešení projektu VaV věnovaného ekologickému posouzení záměru stavby kanálu DOL. Právě v době zesíleného tlaku na výstavbu jezů na Labi mají výsledky tohoto grantu velkou důležitost v argumentacích proti škodlivému záměru ohrožujícímu krajinný fenomén kaňonu Labe. Jsme si vědomi velké zodpovědnosti, kterou na sebe přijetím takového úkolu bereme a osobně budu moc rád, když naše studie přinese pádné argumenty odsuzující zhoubný záměr k neúspěchu.

Už jsem si několikrát spokojeně pochvaloval jak se nám daří v péči o rozmanité cenné přírodní plochy včetně spolupráce s vlastníky. Uplynulý rok potvrdil sílu této naší pozice a mohu spokojeně konstatovat například potvrzení přítomnosti prstnatce pletního v Terezkém údolí a hořce hořepníku na Planých loučkách. Tyto nálezy po více než deseti letech nám potvrzují, že naše práce má smysl. Pro mne osobně však bude rok 2003 spojen především s usilovným dokončováním dizertační práce, které mi znemožnilo pracovat na úkolech Sagittarie v obvyklém rozsahu a způsobem jaký bych si přál. Chci se tedy omluvit všem lidem kolem Sagittarie a poděkovat jim za trpělivost a podporu.

Vlastik Rybka

Ochrana fytoгенofondu

Rok 2003 lze na rozdíl od roku 2002 označit za velmi úspěšný. Podařilo se nám zajistit dostatek finančních prostředků ke kvalitní realizaci druhové ochrany některých zvláště chráněných rostlinných druhů. Tak jako v minulých letech pokračovalo několik projektů řešící ochranu následujících druhů: vstavače trojzubého, cídivky peřesté, starčku bažinného, rdestu prodlouženého, matizny bahenní, plavínu štítnatého, puchýřky útlé, popelivky sibiřské a pcháče žlutoostenného. Mimo tyto kriticky ohrožené druhy a druhy soustavy NATURA 2000 jsme řešili problematiku celé řady regionálně významných druhů.

Většina praktických realizovaných opatření spočívala v ochraně druhů, v péči o lokality s jejich výskytem, monitoringu vybraných druhů, sběru diaspor a jejich ukládání v genové bance a v kultivaci druhů. Na teoretické bázi pak byly vyhodnocována získaná data, bylo požádáno o několik výjimek na MŽP a CHKO LP. Následující odstavce podrobněji popisují provedené práce u jednotlivých zájmových taxonů.

➤ **Matizna bahenní (*Ostericum palustre*)**

Jako v předchozích letech monitorujeme stav současných populací repatriovaných rostlin. Pokračujeme s výsadbami do Hrdibořic a na Černovír a s vyhodnocováním úspěšnosti těchto výsadeb. V záchranné kultivaci jsme napěstovali další rostliny pro výsadby a sklídili nažky pro další kultivační výsevy a pro uložení do semenné banky. Byl dokončen plán péče pro NPP Hrdibořické rybníky se zohledněním péče o matiznu bahenní. Na lokalitě byl nainstalován informační panel upozorňující na výjimečnost tohoto území. Taktéž byly na obou lokalitách provedeny šetrné managementy vůči této rostlině. Podpořeno z grantu MŽP.

➤ **Cídivka peřestá (*Hippochaete variegata*)**

Na moravských lokalitách jsme zajistili vhodný management pro cídivku a populace byly průběžně monitorovány. Nebyl zaznamenán ústup druhu. Ze všech lokalit v ČR druh nadále kultivujeme. Pro lokalitu PP Žermanický lom jsme zpracovali informační panel se zmínkou o tomto druhu. Podpořeno z grantu MŽP a nadace Partnerství.

➤ **Starček bažinný (*Senecio paludosus*)**

V roce 2003 se konečně podařilo zajistit dostatek finančních prostředků na management lokality PR Mokřiny u Krahulčí. Bohužel se naší organizaci podařilo zajistit pouze jednu seč, druhou seč prováděla jiná organizace, což se podepsalo na výsledku práce, kdy byly nevhodně posečeny některé porosty – naštěstí bez vážnějšího dopadu na zvláště chráněné druhy rostlin. Druh nadále kultivujeme a shromažďujeme podklady pro vypracování záchranného programu, semena jsme uložili v semenné bance. Významným počinem této sezony bylo domapování rozšíření starčku v Nížkém Jeseníku a následné sestavení informačního letáku pro veřejnost. Podpořeno z grantu MŽP a nadace Partnerství

➤ **Sítina tmavá (*Juncus atratus*)**

Byl proveden monitoring na Planých loučkách, kde bylo zaznamenáno nebývalé množství kvetoucích rostlin. Druh úspěšně kultivujeme. Podpořeno z grantu MŽP.

➤ **Plavín štítnatý (*Nymphoides peltata*)**

Během vegetační sezóny jsme provedli kontrolu recentních lokalit. Na těchto lokalitách jsme provedli monitoring stavu populací, vyhodnocení faktorů prostředí a zhodnocení litorální a pobřežní vegetace. Z plodících populací byly sebrány vzorky semen pro experimenty a výsevy v kultivaci. Práce byly financovány AOPK ČR. Byla provedena repatriace a výsadba rostlin v CHKO Litovelské Pomoraví a v PP Jezero u Vacenovic.

➤ **Vstavač trojzubý (*Orchis tridentata*)**

Další projekt řešil ochranu vstavače trojzubého. Na lokalitách s jeho výskytem jsme provedli pravidelný monitoring a biometriku a druh experimentálně kultivujeme ze semen – bohužel zatím neúspěšně. Vzhledem k podpoře projektu ze strany MŽP jsme zpracovali informační tabule na lokalitu NPR Strabišov – Oulehla, řešící problematiku jak druhu tak obecně ochrany xerothermních lokalit. Byla zahájena podrobná analýza šestileté řady sebraných biometrických dat. Projekt byl financován z grantu MŽP a nadace Partnerství.

➤ **Vstavač kukačka (*Orchis morio*)**

V roce 2003 jsme provedli revizi populací vstavače kukačky na střední Moravě. V PR Malý Kosíř jsme pokračovali ve sledování fluktuací výskytu jednotlivých rostlin a ve sběru biometrických dat.

➤ **Jabloň lesní (*Malus sylvestris*), jeřáb břek (*Sorbus torminalis*) a lýkovec vonný (*Daphne cneorum*):**

Z grantu MŽP jsme realizovali mapování těchto druhů na střední Moravě, sebrali jsme semena, uložili do genové banky a zahájili kultivace. Pokračovaly kultivace a pěstování rostlinného materiálu sebraného v minulých letech. Na lokalitě Velký Kosíř bylo domluveno s lesním správcem vysazení jeřábu břeku. Taktéž byla zajištěna zdejší populace lýkovce vonného v průběhu prořezávek lesního porostu.

➤ **Vstavač bledý (*Orchis palens*)**

Proběhl monitoring a sběr biometrických dat na lokalitách v Bílých Karpatech a na Vsetínsku, bylo ověřeno 17 severomoravských lokalit a 3 české, byly odebrány půdní vzorky, provedeno fytoecologické snímkování, odhady plochy populací. Podpořeno z grantu ČSOP.

Řešení problematiky záchranných programu kriticky ohrožených druhů rostlin podpořila i Nadace Partnerství.

Z regionálně významných a námi dále řešených druhů to byly: (rdest dlouholistý, kosatec sibiřský, hvozdík pyšný, hrachor bahenní, upolín nejvyšší, violka slatinná, vrba rozmarýnolistá, rozpuk jízlivý, pryskyřník velký, zevar nejmenší, česnek hranatý, mečík střecholistý a další). Poznatky získané řadou let zájmu o výše zmiňované druhy, a nejen ty, jsme aplikovali při sestavování brožury „Zásady péče o nelesní biotopy v rámci soustavy NATURA 2000“. Další aktivity spojené s ochranou fytoecofondu mají spíše charakter publikační a ediční a jsou psány v samostatné kapitole – viz. níže.

Ochrana zoogenofondu

V návaznosti na loňský rok, probíhaly i v tomto roce některé projekty řešící ochranu a podporu vybraných zvláště chráněných druhů živočichů, a to především dravců a lesních kriticky ohrožených motýlů:

➤ **Monitoring a ochrana genofondu dravých ptáků a sov v lesích města Olomouce a okolí**

Byl proveden monitoring všech hnízdních druhů dravců a sov v městských lesích a okolí města Olomouce a kroužkování jejich mláďat. Ze získaných dat byla vyvozena doporučení pro účinnou ochranu zjištěných druhů. Na projektu jsme spolupracovali s občanským sdružením TYTO

➤ **Jasoň dymnivkový (*Parnassius mnemosyne*)**

V roce 2003 běžel MŽP podpořený projekt na realizaci záchranného programu k tomuto druhu.

➤ **Hnědásek osikový (*Euphydryas maturna*)**

V roce 2003 běžel MŽP podpořený projekt na realizaci záchranného programu k tomuto druhu.

➤ **Hnědásek chrastavcový (*Euphydryas aurinia*)**

V roce 2003 byl realizován projekt Výzkum a ochrana KO hnědáška chrastavcového, podpořený MŽP

Péče o významné lokality a Pozemkový spolek Sagittaria

Hlavním úkolem bylo zajištění odborné péče o některé významné lokality, které má Sagittaria v nájmu či ve vlastnictví, ale i o lokality ke kterým nemáme žádný právní vztah.

- ✓ **PR Plané loučky** - provedli jsme dvě seče a prořezávky dřevin v jarním a podzimním termínu, úklid odpadků a plavenin a likvidaci cizorodých rostlin; většinu pozemků v území má Sagittaria dlouhodobě pronajatou od Fondu CHÚ. Území je cenné výskytem celé řady ohrožených druhů rostlin a živočichů. Práce v roce 2003 byly financovány SCHKO Litovelské Pomoraví. V PR jsme

posledním rokem pokračovali v projektu sledování vlivu hospodaření na biotu, který byl financovaný z grantu AOPK.

- ✓ **NPR Strabišov-Oulehla** - provedli jsme dvě seče v časně letním termínu na problematických místech Přední a Zadní Oulehly pro eliminaci některých agresivních druhů rostlin a v srpnovém termínu jsme pak posekli celou Zadní Oulehlu a část Přední Oulehly. Financováno Agenturou ochrany přírody a krajiny. Na lokalitě byly instalovány 3 infopanely týkající se rezervace a vstavače trojzubého.
- ✓ **PR Malý Kosíř** - provedli jsme sečení a likvidaci křovin dle plánu péče. Na lokalitě bylo provedeno pruhové značení a byl zde umístěn informační panel k ZCHÚ. Pro lokalitu byl taktéž zpracován nový plán péče. Financováno Krajským úřadem v Olomouci
- ✓ **Přírodní park Terezké údolí** - provedli jsme dvě seče všech luk v údolí, zaznamenali jsme druhové obohacení zanedbaných luk - výskyt některých vzácných druhů rostlin (kosatec sibiřský, ladoňka karpatská, upolín nejvyšší, prstnatec pleťový). Na lokalitě byly vyklizeny větve a zbytky stromů – především z okrajů luk, aby mohly být louky kvalitně dosečeny.
- ✓ **PP Za mlýnem** - provedli jsme monitoring vývoje nově vytvořených tůní, lokalita byla dvakrát posečena.
- ✓ **PP Bázlerova pískovna a okolní biocentrum** - provedli jsme likvidaci cizorodých rostlin, obsečení výsadeb dřevin v biocentru a posečení lučních částí. V PP Bázlerova pískovna byly z jižní strany odstraněny zmlazující keře a stromy.
- ✓ **Náplavy v PR Moravičanské jezero** - v letošním roce jsme provedli opět monitoring cídivky peřesté a sledování hladiny podpovrchové vody. Ve spolupráci s CHKO Litovelské Pomoraví jsme provedli posečení náplavu s cídivkou a přilehlé louky.
- ✓ **Další lokality v CHKO Litovelské Pomoraví** - posekli jsme některé menší plošky s výskytem ohrožených druhů rostlin - např. jižně od Kačení louky - výskyt zvonečnicku hlavatého či lokality s výskytem mečíku střecholistého a kosatce sibiřského v navrhované PP Senná cesta.
- ✓ **PP U Strejčkova lomu** - posekli jsme místa s výskytem vstavače trojzubého a provedli jsme vyřezání části keřů přilehlých k lokalitě s výskytem vstavače.

- ✓ **Mokřina u Nemilan** - pozemek města Olomouce s výskytem kriticky ohrožené cídivky peřesté. Jako každoročně jsme provedli posečení celé plochy (2x ročně) s odstraněním všech dřevin a vytvoření plochy s odkrytým dnem pro vytvoření lepších podmínek pro růst cídivky. Financováno z PPK
- ✓ **Mokřiny u Krahulčí** - v roce 2003 se podařilo zajistit potřebné finance na dvě seče z nichž naše sdružení realizovalo pouze jednu – první. Druhou seč prováděla firma Agroforest. Na lokalitě byl instalován informační panel.
- ✓ **Černovířské slatiniště** - provedli jsme posečení nejcennější části luk a vysadily matiznu bahenní. Monitorovali jsme již dříve vysazené a vyseté rostliny. Financováno z PPK
- ✓ **NPP Hrdibořické rybníky** – na lokalitě jsme provedli obsečení vysazených rostlin, vysadili a vyseli jsme matiznu bahenní na nové plochy. Na lokalitě byl instalován informační panel k NPP a státní znak. Financováno z prostředků AOPK a MŽP.
- ✓ **PP Cigánské zmoly** - na lokalitě byly z větší části odstraněny zmlazující a náletové křoviny a byly posečeny luční porosty. Financováno KÚ Olomouc
- ✓ **PR Hrubovodské sutě** – provedení pruhového značení. Financováno KÚ Olomouc

V roce 2003 byla Pozemkovému spolku Sagittaria prodloužena akreditace a získali jsem do nájmu další hodnotné pozemky. V současné době má Sagittaria pronajato a pečuje okolo 80 ha pozemků a patří mezi největší pozemkové spolky v ČR. Jedná se především o pozemky ve výše jmenovaných lokalitách. Rozvoj pozemkového spolku Sagittaria podporuje ÚVR ČSOP v rámci projektu „Místo pro přírodu“.

Osvěta a ediční činnost

V roce 2003 jsme připravili a nainstalovali informační panely celkem na 12 významných lokalitách střední Moravy. Zde jsme také vybudovali dvě naučné stezky – „Kol kolem Olomouce“ a „NS Okolo Chropyně“, jejichž realizaci doprovází vydání dvou barevných letáků. Mimo to jsme vydali informační letáky ke starčku bažinnému, popelivce sibiřské a k puchýřce útlé. Za významnou aktivitu považujeme prezentaci

pozemkového spolku na „Ekologických dnech“ a na semináři ke spolkové ochraně přírody ve Žďáru nad Sázavou. Průběžně byly aktualizovány webové stránky Sagittarie (www.sagittaria.ecn.cz). Pro žáky SZŠ jsme v naší organizaci zajistili odbornou praxi. V jarních měsících jsme uspořádali z grantu ČSOP na podporu sbírky „Místo pro přírodu“ tři výletní akce pro veřejnost v okolí Olomouce s prezentací sbírky „Místo pro přírodu“.

Další aktivity

V letošním roce jsme zpracovali čtyři botanické inventarizační průzkumy: v nPP Senná cesta, nPP Stružka, NPP Třesín (lom) a v NPR Chomutovské jezero. Další z významných aktivit bylo sestavení sedmi plánů péče pro KÚ Olomouc (PP U Bílých hlin, PP U Sterejčkova lomu, nPP Cigánské zmoly, PR Malý Kosíř, nPR Terežské údolí, PP Tučapská skalka a PP Kamenné proudy u Domašova) a čtyř pro CHKO LP (PP Častava, PP Za mlýnem, PP Hvězda, PR Litovelské luhy). Dále pokračovala naše spolupráce s AOPK ČR na zpracování monitoringu rostlinných druhů soustavy Natura 2000. V letošním roce bylo zahájeno ověřování navrhovaného monitoringu pro vybrané druhy přímo na vybraných lokalitách.

Významným počinem roku 2003 bylo získání grantu VaV - Krajinně-ekologické, vodohospodářské, ekonomické a legislativní hodnocení záměru výstavby kanálu Dunaj – Odra – Labe, které bude pokračovat i v následujících dvou letech.

Spolupráce

- **Unie pro řeku Moravu**
Účast v radě mluvčích Unie a při řešení problematiky výstavby kanálu Dunaj – Odra – Labe.
- **Tyto**
Spolupráce při realizaci programů ochrany dravců a sov.
- **OKNO (Olomoucká koalice neziskových organizací)**

Pro lepší komunikaci mezi olomouckými NNO jsme z grantu nadačního fondu OKNO získali nový počítač pro kancelář Sagittarie.

- **Správa CHKO Litovelské Pomoraví**
Spolupráce při péči o lokality v CHKO, sestavování plánů péče, realizace odborných studií, odborné konzultace a monitoring vybraných ohrožených druhů na území CHKO.
- **Správa CHKO Poodří**
Spolupráce při obnově populace plavínu štítnatého na rybníce Kozák u Studénky.
- **Agentura ochrany přírody a krajiny ČR**
Spolupráce při péči o pozemky pod dohledem olomouckého střediska v NPP Hrdibořické rybníky, v Přírodním parku Terezké údolí, Černovířském slatiništi a Nemilanské cihelně. Spolupráce při péči o NPR Strabišov-Oulehla se střediskem Brno. Spolupráce se střediskem Ostrava při péči o PR Mokřiny u Krahulčí a ochraně plavínu štítnatého na Ostravsku.
- **Krajský úřad Olomouc**
Spolupráce při realizaci managementu, zpracování plánů péče, odborné konzultace.
- **Krajský úřad Moravskoslezského kraje**
Spolupráce při péči o PR Mokřiny u Krahulčí.
- **Krajský úřad Jihomoravského kraje**
Spolupráce při ochraně plavínu štítnatého v PR Písečný rybník u Milotic a botanické zhodnocení vodní a mokřadní vegetace v PR Františkův rybník.
- **Katedra botaniky Univerzity Palackého Olomouc**
Spolupráce při řešení projektu ochrany vstavače trojzubého, lýkovce vonného nebo ohrožených mokřadních druhů rostlin.
- **Pražská botanická zahrada**
Spolupráce při kultivaci vstavače trojzubého a při vytváření monitoringu rostlinných druhů soustavy Natura 2000.

Vnitřní činnost Sagittarie

Nový zaměstnanec Mirek Dostalík se v roce 2003 velmi dobře zařadil do pracovního týmu kanceláře Sagittarie a bez jeho pracovního nasazení by jsme jistě nezvládli všechny projekty realizovat v takové míře jak se to podařilo. V rozšiřování členské základny jsme dosáhli také jistých pokroků, podařilo se získat dalších 8 nových členů.

Děkujeme všem našim členům, příznivcům, spolupracovníkům a institucím. V roce 2003 to byli:

Jiří Beneš, Andrea Krátká, Stanislav Bureš, Alois Čelechovský, Martin Dančák, Martin Duchoslav, Pavel Havránek, Martin Konvička, Martin Kubis, Tomáš Kuras, Pavel Lustyk, Ivo Machar, Václav Polášek, Karel Poprach, Lukáš Merta, Václav Stodůlka, Jiří Šafář, Libor Vařeka, Honza Vrbický, grafik Komár - Jurečka, Lucie Hradecká, Lenka Ondráková, AOPaK ČR a její střediska, Jaromír Konečný - Mystery, Michal Sedlák, Magistrát města Olomouce, Obecní úřad Hrdibořice, Dětrichov nad Bystřicí, Náměšť na Hané, Krajský úřad Olomouckého, Moravskoslezského a Brněnského kraje, Pozemkový fond ČR, Správa CHKO ČR, Správa CHKO LP, skauti 3. a 5. olomouckého střediska, fa Feroza, Studio reklama design, .

Pokud jsme na někoho zapomněli tak se za to omlouváme.

Hospodaření

V roce 2003 vzrostli příjmy a výdaje Sagittarie díky nárůstu aktivit a projektů sdružení. Po několikaletém schodku v hospodaření se podařilo zvýšit příjmy nad úroveň výdajů. Dále jsme diverzifikovali zdroje financování aktivit.

Přehled příjmů a výdajů za rok 2003

Příjmy		Výdaje	
- Dotace PPK	156 662,-Kč	- Mzdy	1 366 257,-Kč
- Dotace MŽP	625 900,-Kč	- HIM	100 159,-Kč
- Grant MŽP VaV	1 800 000,-Kč	- Nájmy	58 315,-Kč
- Dotace SFŽP	134 960,-Kč	- PHM	188 046,-Kč
- Granty m. Olomouce	60 000,-Kč	- Kancel. potř.	55 587,-Kč
- Grant Olomoucký kraj	20 000,-Kč	- Odbor. lit.	5 852,-Kč
- Granty ČSOP	103 300,-Kč	- Poštovné	3 106,-Kč
- Grant města Chropyně	50 000,-Kč	- Cestovné	107 811,-Kč
- Granty Nad. Partnerství	27 000,-Kč	- Stravné	33 516,-Kč
- Grant Nadace OSF	33 500,-Kč	- Opravy	57 841,-Kč
- Dotace ÚP	44 000,-Kč	- Telefonní poplatky	53 924,-Kč
- Příjmy za ter. práce	858 314,-Kč	- pojištění	160,-Kč
- Příjmy za odb. práce	971 500,-Kč	- DHM	174 780,-Kč
- Členské příspěvky	1 600,-Kč	- DNHM	54 552,-Kč
- Prodej publikací	7 590,-Kč	- DSM	55 732,-Kč
- Úroky	292,-Kč	- Daně	5 751,-Kč
- ostatní příjmy	15 742,-Kč	- kolky a poplatky	9 982,-Kč
- Vklad	92 000,-Kč	- služby dodavatelů	2 160 613,-Kč
Celkem	5 002 360,-Kč	- ostatní výdaje	83 117,-Kč
		- výběr vkladu	162 000,-Kč
		Celkem	4 737 101,-Kč
Hospodářský výsledek	127 284,-Kč	- odpisy	137 975,-Kč
-			
Majetek			
Pozemky	390 230,-Kč	Bankovní účet	126 643,-Kč
Ostatní HIM	124 571,-Kč	Závazky	24 291,-Kč
DHIM	993 605,-Kč	Pohledávky	43 300,-Kč
Pokladní hotovost	202 013,-Kč		
		Celkem	1 904 653,-Kč